

Valtuustoaloite: Omaishoidon vapaan palvelusetelin markkinavaikutusten arvioinnista ja pienten palveluntuottajien toimintaedellytysten turvaamisesta

Omaishoidon vapaan palvelusetelin sääntökirjaa on päivitetty 19.1.2026. Päätöksen tavoitteet – yhtenäinen toimintamalli, tietosuoja ja Kanta-yhteensopivuus – ovat perusteltuja ja kannatettavia. Yhdenmukaiset järjestelmät ja selkeä sääntely tukevat palvelujen laatua, turvallisuutta ja tiedonhallintaa.

Samanaikaisesti on kuitenkin tärkeää arvioida muutosten kokonaisvaikutuksia palvelumarkkinoiden rakenteeseen ja erityisesti pienten palveluntuottajien toimintaedellytyksiin.

Palvelusetelijärjestelmässä pienten ja paikallisten toimijoiden mukanaolo on keskeistä:

- palvelujen alueellisen saatavuuden turvaamiseksi
- omaishoitajien vapaan tosiasiallisen toteutumisen varmistamiseksi
- kilpailun ja monimuotoisen tuotantorakenteen säilyttämiseksi

Julkisen vallan toiminnassa tulee noudattaa suhteellisuusperiaatetta. Mikäli velvoitteet, taloudelliset riskit ja hallinnolliset vaatimukset kohdistuvat suhteettoman raskaasti pieniin toimijoihin, voi seurauksena olla markkinoiden keskittymiskehitys. Tämä ei pitkällä aikavälillä ole myöskään hyvinvointialueen etu.

Erityistä huomiota on syytä kiinnittää seuraaviin kokonaisuuksiin:

- Kanta-yhteensopivan asiakastietojärjestelmän velvoitteen taloudelliset vaikutukset pieniin toimijoihin
- mahdollinen siirtymäaika ja tukitoimet järjestelmäinvestointien osalta
- matkakorvaus- ja palkkiomallien vaikutukset erityisesti haja-asutusalueiden palvelujen saatavuuteen
- reklamaatioihin liittyvän karenssikäytännön suhteellisuus ja vaikutus toiminnan jatkuvuuteen sekä oikeusturvan toteutuminen ja ennakoitavuus
- perhehoitajien riskien ja vastuiden kokonaisuus suhteessa palkkiorakenteeseen

Vaikka hyvinvointialue vakuuttaa perhehoitajat työtapaturmien osalta, hoidettavan aiheuttamiin vahinkoihin ei ole lakisääteistä vahingonkorvausvastuuvakuutusta, ja perhehoitajien tulee huolehtia laajennetusta vakuutusturvasta itse. Kun tätä tarkastellaan yhdessä palkkiotason, peruutustilanteiden ja muiden taloudellisten velvoitteiden kanssa, on perusteltua arvioida riskien ja korvausten välistä tasapainoa erityisesti pienille toimijoille.

Tavoitteena ei ole kyseenalaistaa tietosuojan tai järjestelmien yhtenäistämisen merkitystä, vaan varmistaa, että toimeenpano toteutetaan tavalla, joka turvaa

palvelujen saatavuuden, reilun kilpailuasetelman sekä monimuotoisen palvelutuotannon.

Keskustan valtuustoryhmä ja muut allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että Pirkanmaan hyvinvointialue:

1. laatii vaikutusarvion omaishoidon vapaan palvelusetelin sääntökirjan muutosten vaikutuksista pieniin palveluntuottajiin ja palvelumarkkinoiden rakenteeseen,
2. arvioi mahdollisuudet siirtymäaikaan tai tukitoimiin Kanta-järjestelmävelvoitteen osalta pienille toimijoille,
3. tarkastelee matkakorvaus- ja palkkiomallien vaikutuksia alueelliseen palvelujen saatavuuteen,
4. arvioi karenssikäytäntöjen suhteellisuutta sekä perhehoitajien riskien ja vakuutusturvan kokonaisuutta suhteessa palkkiorakenteeseen,
5. raportoi valtuustolle toimenpiteistä, joilla varmistetaan palvelumarkkinoiden monimuotoisuus ja ehkäistään markkinoiden mahdollinen keskittymiskehitys.

Petra Schulze Steinen, Keskustan valtuustoryhmän puolesta